

K R O N İ K

I. — 1948 yılı mevzuatı; II. — Mahkeme içtihatları;

II. Eser tahlil ve tenkitleri.

I

1948 yılı mevzuatı [*]

A) Kanunlar; B) T. B. M. M. kararları; C) Yorumlar; D) Tüzükler;
E) Yönetmelikler; F) Bakanlar Kurulu kararları.

A) KANUNLAR;

1 — Adalet işleri:

§ Kabul buyurulan 16/1/1948 tarih ve 5163 sayılı kanunla; 4353 sayılı kanunun geçici birinci maddesile beş yıl için kabul edilen yetki, bitimi tarihinden başlayarak iki yıl uzatılmış ve 3499 sayılı Avukatlık Kanununun 4659 sayılı kanunla uzatılmış olan beşinci maddesi hükümlerinin uygulanması da 18/1/1950 tarihine kadar geri bırakılmıştır [Resmî Gazete, 19 Ocak 1948, sayı: 6809].

§ Kabul buyurulan 16/2/1948 tarih ve 5178 sayılı kanuna göre; Avukatlık Kanununun 4359 sayılı kanunla değiştirilen 1 inci ve 19 uncu maddeleriyle 4756 sayılı kanunla değiştirilen 21 inci maddesi ve 3499 sayılı Avukatlık Kanununun 8, 14, 15, 16 ve 20 nci maddeleri değiştirilmiştir. Muaddel birinci maddeye göre, Avukatlık mesleğine kabul olunmak için, A) Türk olmak, B) 23 yaşını bitirmiş olmak, C) Bir Türk Hukuk Fakültesinden veya Okulundan mezun olmak veya Siyasal Bilgiler Okulunda mezun olup ta noksan kalan derslerden Hukuk Fakültesinde imtihan vermiş olmak veya yabancı bir memleket Hukuk Fakültesinden mezun olup ta Türkiye Hukuk Fakülteleri programlarına göre noksan kalan derslerden imtihanla tasdikname almış bulunmak, D) Avukatlık stajını tamamlayarak staj belgesi almış olmak, E) Levhasına kaydı istenilen Baro muntakasında ikametgâhı bulunmak, F) Avukatlık ile içtimai caiz olmıyan bir hizmet veya meşgalede bulunmamak, G) Bu kanuna göre avukatlığa

[*] Resmî Gazetenin 6 Ocak 1948 — 31 Mart 1948 tarihli nüshalarından telhis edilmiştir.

mâni bir hali olmamak, H) İkinci maddenin (A) bendinde yazılı bir suçtan dolayı cezaî veya aynı maddenin (B) bendinin tatbikini istilzam eden inzibatî takip altında bulunmamak, şarttır.

Muaddel sekizinci maddeye göre, avukatlık sitaşı bu fasılda yazılı şartlar dairesinde önce mahkemelerde, sonra bir avukat nezdinde ifa edilir ve muaddel on dördüncü maddeye göre, staj listesine kaydı icra olunan namzet, Baro mintakasındaki ağır ceza merkezlerinden hangisinde staj yapmak istiyorsa Barodan alacağı belge ile o yer C. Savcılığına müracaat ederek mahkemeler nezdindeki staja başlar. Keyfiyet Savcılıkça Adalet Bakanlığının tasvibine arz olunur. Stajyerler staj sırasında ceza, hukuk işlerinde zabıt kâtipliği vazifesini ve kendilerine verilecek tahkikatı ve diğer yazı işlerini yaparlar ve dinlemek üzere müzakerelerde hazır bulundurulabilirler. Stajyerler kendilerine verilen işlerden dolayı asıl vazife sahipleri gibi mesuldürler. Stajyerlerin vazifesini yapmakta gösterdiği kabiliyetle ahlâkî gidişine dair malûmat, çalıştığı daire âmirleri tarafından mensup olduğu mahkemenin en yüksek dereceli yargıcına veya Cümhuriyet Savcısına verilecek delilli takrirlerle o Yargıç veya Cümhuriyet Savcısının stajyer hakkında görgü ve bilgisine dayanan mütalâalarından ve varsa müfettişlerin raporlarından alınır. Mahkemeler nezdindeki staj altı aydır. Bu müddetini bitirmiş, seciye ve ahlâkça avukat nezdinde staja başlamasına mâni bir hali görülmemiş olanların avukat nezdinde staja başlayabilecekleri Cümhuriyet Savcısı tarafından Baroya ve Adalet Bakanlığına bildirilir. Mâni halin takdiri Adalet Bakanlığına aittir. Bakanlıkça bu hususta alınacak karar kat'îdir.

Muaddel on beşinci maddeye göre, avukat nezdinde staja başlayabilecekleri Cümhuriyet Savcılığınca Baroya bildirilenler evvelce taleplerinde gösterdikleri ve yazılı muvafakatini aldıkları avukat nezdinde staja başlarlar. Baro Başkanı resen veya alâkadarların müracaatı üzerine stajın talepten gösterilen avukattan başka bir avukat yanında yapılmasını tensip edebilir. 10 uncu maddenin (C) bendinde yazılı belgeyi almak imkânını bulamayan namzetlerin hangi avukat yanında staj göreceğini tayin Baro Başkanına aittir. Avukat her iki halde de stajyeri kabule mecburdur. Muaddel on altıncı maddeye göre avukat nezdinde yapılacak staj müddeti kesimsiz olarak en az altı aydır. Stajyerlerin makbul sebeplere dayanarak devam etmediği günler, mazeretin kalkmasını müteakip bir ay içinde müracaat edildiği takdirde ikmal ettirilir. Baro Başkanı, makbul mazeretleri halinde stajyerlere altı ay içinde on beş gün izin verebilir. Stajyerler, staj müddeti içinde avukatla birlikte mahkeme celselerine ve staj konferanslarına devam etmek ve nezdinde çalıştığı avukat tarafından verilen işleri takip ve dava evrakını tanzim eylemek ve

bu esas dairesinde gösterilecek diğ er vazifeleri ifa ile ödevlidir.

Muaddel on dokuzuncu maddeye göre, avukat nezdindeki staja başladıktan üç ay sonra stajyerler, avukatın yazılı muvafakati ile ve nezareti altında, sulh mahkemelerinde görülen davalara vekâlet alabilirler. Muaddel yirminci maddeye göre, staj belgesi alanlar veya 21 inci maddede yazılı şartları haiz bulunanlar avukatlık edecekleri mıntaka Barosuna ait levhaya kayıtlarının icrasını isteyebilirler. Baro İdare Meclisi bu tarihten itibaren bir ay içinde gerekçeli kararını Adalet Bakanlığına göndermekle ödevlidir. Bu müddetin hitamında kaydı icra edilmemiş olanlar doğrudan doğruya veya itiraz yolile Adalet Bakanlığına müracaat edebilirler. Bakanlıkça yapılan tetkikat neticesinde kanunda yazılı şart ve vasıfların tahakkuku veya red kararında gösterilen sebeplerin varit olmaması halinde ruhsatname verilir. Ruhsatnamenin tanziminde bir defaya mahsus olmak üzere 25 lira harç alınır. Muaddel yirmi birinci maddeye göre, Adli ve Askeri Yargıçlık ve Savcılıkta ve Danıştay Dava Daireleri Başkan ve üyeliklerle kanun sözcülüğü ve bu Daireler yargıçlıklarında veya Bakanlıklar ve katma bütçe ile idare olunan Genel Müdürlükler hukuk müşavirliği vazifelerinde veyahut Hukuk Fakülteleri Siyasal Bilgiler Okulu Hukuk İlmî dersleri profesörlüklerinde veya bu derslerin doçentliklerinde yahut 2556 sayılı Hâkimler Kanununa göre Yargıçlık veya Savcılık sınıflarından sayılan memuriyetlerde en az dört yıl süre ile hizmet etmiş olanlar 1 inci maddenin (D) fıkrasında yazılı kayıttan varestede tutulurlar. Yabancılardan Türk uyruğuna kabul olunanlardan yabancı bir Hukuk Fakültesinden mezun ve geldikleri yerlerde beş yıl süre ile mahkemelerin her derecesinde avukatlık etmiş ve avukatlığı meslek edinmiş bulunanlar, 1 inci maddenin (C) fıkrasında yazılı Türkiye Hukuk Fakülteleri programlarına göre noksan kalan derslerden usulüne göre yapılan imtihanı vererek tasdikname almış olurlar ve ayrıca türkçeyi iyi bilir oldukları da bir imtihanla anlaşılmiş bulunursa 1 inci maddenin (D) fıkrasında yazılı kayıttan varestede tutulurlar. Bu gibilerin Baroya kaydında 10 uncu maddenin (A) ve (B) bendlerinde yazılı belgelerden sicil özetlerinin de onanmış bir örneğinin verilmesi gereklidir.

Geçici birinci maddeye göre, bu kanunun neşri tarihinde staj yapmakta olanlardan: A) Hâlen avukat nezdinde bulunanlar isterlerse; mahkeme stajına geçebilirler. Bu takdirde altı ay mahkeme stajını ikmal ederek avdet eden stajyerlerin daha evvel avukat nezdinde geçirmiş oldukları müddet bu kanun hükümleri dairesinde avukat yanında yapmağa mecbur oldukları staj müddetine mahsup edilir. Altı ayı bitirmiş olanlar avukat nezdindeki stajını ikmal etmiş sayılarak mahkeme stajına geçerler. B) Avukat nezdindeki stajını bitirmiş olup ta mahkemedeki stajına

başlıyacak veya başlamış olanlar altı ay staj yaparlar. Altı ayı bitirmiş olanlar stajını tamamlamış sayılırlar. C) Adalet Bakanlığının izniyle staja evvelâ mahkeme nezdinde başlamış olanlar altı ayı bitirmiş olmak kaydile avukat nezdine geçebilirler ve bu kanun hükümleri dairesinde stajlarını ikmal ederler. D) Bu kanunun neşrinden evvel mahkemeler nezdinde altı ay staj yaptıktan sonra her hangi bir sebeple bu stajları inkıtaa uğrayanlar avukat nezdindeki stajlarına başlamak hakkını kazanmış olurlar. Daha evvelce avukat nezdinde stajını ikmal etmişlerse avukatlık stajını yapmış sayılırlar. Geçici ikinci maddeye göre, hâlen Devlet daireleriyle İktisadî Devlet Teşekkülleri ve Belediyeler Hukuk Müşavirlikleri nezdinde vazife almış bulunan Hukuk mezunları bu daire ve müesseselerin avukatları nezdinde geçirdikleri altı aylık müddetin ikmalinden sonra ve Baro Başkanının muvafakatiyle mahkemeler nezdindeki stajlarına başlayabilirler. Bu daire ve müesseselerden alacakları ücret veya maaşlar Avukatlık Kanununun 3 üncü maddesi hükmünden müstesnadır. Geçici üçüncü maddeye göre, bu kanunun neşri tarihinde mahkemelerde staj yapmakta olan yargıç adaylarından, stajı başarı ile sona erdireceklerin veya stajını bitirdikleri halde henüz tayinleri yapılamamış olanların bu stajları, avukatlık stajının mahkemelerde geçecek kısmına sayılır. Ancak yukarıdaki hükmün tatbik edilebilmesi için, bu kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren altı ay içinde, bu gibilerin Adalet Bakanlığına başvurmaları gerektir [Resmî Gazete, 21 Şubat 1948, sayı: 6838].

§ Kabul buyurulan 20/2/1948 tarih ve 5189 sayılı kanunla, İstanbul, Şişli, İhlamur caddesi dört numarada oturan Cemal oğlu 1882 doğumlu Ali İhsan Sâbis'in İstanbul Birinci Sıkı Yönetim Mahkemesinin 10 Şubat 1947 tarih ve 629/771 sayılı kararıyla mahkûm edildiği bir sene üç ay ağır hapis cezası hukukî neticeleriyle affedilmiştir [Resmî Gazete, 25 Şubat 1948, sayı: 6841].

2 — Banka işleri:

§ Kabul buyurulan 4/2/1948 tarih ve 5167 sayılı kanuna göre; Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası tesisine dair olan 11 Haziran 1930 tarihli ve 1715 sayılı kanuna şu geçici madde eklenmiştir: «Türkiye Cümhuriyet Merkez Bankası tarafından Almanyada bastırılıp tedavüle çıkarılmış olan 100 liralık banknotların zaman aşımı süresi bu kanunun yayımı tarihinden itibaren altı aya indirilmiştir. Bu süre içinde Bankaya ibraz edilip değiştirilmeyen banknotlar para olmaktan çıkar» [Resmî Gazete, 9 Şubat 1948, sayı: 6827].

3 — Belediye işleri:

§ Kabul buyurulan 4/2/1948 tarih ve 5168 sayılı kanuna göre; 1580 sayılı Belediye Kanununun 94 üncü maddesinin «A» fıkrası kaldırılmıştır [Resmî Gazete, 9 Şubat 1948, sayı: 6827].

4 — Dış işler:

§ Kabul buyurulan 30/1/1948 tarih ve 5165 sayılı kanuna göre; Lübnan Cümhuriyet Hükümetile, 7 Aralık 1946 tarihinde teati edilen mektup hükümleri dahilinde, Lozan Anlaşmasının otuz dördüncü maddesinde bahis konusu olan optanlar için iki yıllık yeni bir opsiyon süresi tayin edilmesi ve Lübnan'daki Türk mallarile Türkiyedeki Lübnanlı malları durumunu kesin olarak düzenlemek üzere bu konudaki görüşmelere başlanması ve bir sözleşme yapılması onanmıştır [Resmî Gazete, 7 Şubat 1948, sayı: 6826].

§ Kabul buyurulan 9/2/1948 tarih ve 5175 sayılı kanuna göre; Milletlerarası Çalışma Teşkilâtı Konferansının Montréal'da aktedilen 29 uncu tonlantısının 9/10/1946 tarihli oturumunda, teşkilât statüsünde yapılması kararlaştırılan değişiklikler onanmıştır [Resmî Gazete, 16 Şubat 1948, sayı 6833].

5 — Zabıta işleri:

§ Kabul buyurulan 20/2/1948 tarih ve 5188 sayılı kanunla, 4 Temmuz 1934 tarihli ve 2550 sayılı Polis Vazife ve Salâhiyet Kanununun on sekizinci maddesi kaldırılmıştır [Resmî Gazete, 25 Şubat 1948, sayı: 6841].

6 — Maaş ve teşkilât işleri:

§ Kabul buyurulan 12/1/1948 tarih ve 5162 sayılı kanunla; Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanuna bağlı «1» sayılı cetvelin Adalet Bakanlığına ait kısmına, ilişik cetvelde derece, adet ve unvanları yazılı memurluklar eklenmiştir. Keza, Millî Korunma Kanununun 67 nci maddesinin altıncı bendi gereğince kurulan Yargıtay Özel Dairesi «Yargıtay Beşinci Ceza Dairesi» unvanile Yargıtay kuruluşuna katılmıştır. Bu Daire, Türk Ceza Kanununun sekizinci babının birinci ve ikinci fasıllarında yazılı olup ağır cezayı gerektiren cürümler ile Millî Korunma Kanunu uyarınca kovuşturulacak suçlara ait hüküm ve kararları incelemekle görevlidir [Resmî Gazete, 17 Ocak 1948, sayı: 6808].

§ Kabul buyurulan 30/1/1948 tarih ve 5166 sayılı kanuna göre;

ilişik «1» sayılı cetvelde adlarile aylık dereceleri yazılı ilkokul öğretmen ve yaröğretmenlerine ait kadrolar, 10/6/1933 tarihli ve 2287 sayılı kanunda değişiklik yapılmasına dair olan 10/6/1946 tarihli ve 4926 sayılı kanuna bağlı «1» sayılı cetvelin (II. Milli Eğitim İdareleri) kısmına eklenmiştir. Kanunun üçüncü maddesine göre, ilkokul başöğretmen, öğretmen ve yaröğretmenlerinin aylık ve her türlü kanunî istihkakları genel bütçeden ödenir. İlkokullardaki hizmetlilerin ücretleriyle okulların yapımı ve onarım ve her çeşit genel giderleri özel idare bütçelerinden verilir. Beşinci maddeye göre, bu kanun hükümlerine tevfikan Milli Eğitim Bakanlığı teşkilâtına geçecek başöğretmen, öğretmen ve yaröğretmenlerin hâlen kazanmış buldukları ve bundan sonra da kazanacakları emeklilik hakları mahfuz olup bunların gerek kendileri gerekse dul ve yetimleri hakkında eski ve yeni hizmetleri için 14/1/1933 tarihli ve 2097 sayılı kanun uygulanır ve bunların her türlü emeklilik hakları sözü geçen kanunla kurulmuş olan (Vilâyet Hususî İdareleri Tekâüt Sandığı) ndan ödenir [Resmî Gazete, 2 Şubat 1948, sayı: 6821].

§ Kabul buyurulan 11/2/1948 tarih ve 5176 sayılı kanunla; 30/6/1939 tarihli ve 3656 sayılı kanuna bağlı «1» sayılı cetvelin Milli Savunma Bakanlığı kısmındaki hastabakıcı hemşireler kadroları değiştirilmiştir [Resmî Gazete, 17 Şubat 1948, sayı: 6834].

§ Kabul buyurulan 11/2/1948 tarih ve 5177 sayılı kanunla; Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 30/6/1939 tarihli ve 3656 sayılı kanuna bağlı «1» sayılı cetvelin Dış İşleri Bakanlığı kısmını değiştiren 11/9/1944 tarihli ve 4665 sayılı kanuna bağlı «1» sayılı cetvele, ilişik cetvelde yazılı kadrolar eklenmiştir [Resmî Gazete, 17 Şubat 1948, sayı: 6834].

7 — Maliye işleri:

§ Amerika Birleşik Devletlerince Türkiyeye yapılacak yardımdan münhasıran Milli Savunma ihtiyaçları için sağlanacak maddelerin vergi muafıllıkları hakkında kabul buyurulan 19/1/1948 tarih ve 5164 sayılı kanuna göre; Amerika Birleşik Devletlerince Türkiyeye yapılacak yardımlardan münhasıran Milli Savunma ihtiyaçları ile yine bu maksatla her çeşit yol, köprü, liman ve iskelelerin yapılması, onarılması, tamamlanması ve cihazlandırılması sağlanacak; A) kara, deniz ve hava harp teçhizatı, mühimmatı ve araçlarile bunların yedek ve yenileme parçaları ve levazımı, B) Akaryakıtlar ile bunların taşınmasına, konmasına mahsus duba, sarnıç, teneke, bidon gibi her türlü kab ve araçları, her çeşit taşıt, muhabere, inşaat, tesisat malzemesi, makineler, cihaz ve âletlerle bunların

yedek ve yenileme parçaları ve levazımı, baraka, sabit ve sâbih vasıtaları, C) Her türlü giyecek maddeleri, D) Garnizonlar ve hastahaneler tesisi, askeri fabrika ve teknik atölyesi idaresi için lüzumlu her çeşit tezgâh, malzeme, ham madde, eşya, ilâçlar ve müstahzarat, âletler ve cihazları, E) A, B, C, D fıkraları dışında Millî Savunma ihtiyacı için gelecek diğer her çeşit maddeleri, gümrük vergisi ve zamlarile Hazineye, Özel İdare ve Belediyelere ait her türlü vergi ve resim, harç ve zamlarla ardiye ücretlerinden bağışık olarak yurda sokmağa Bakanlar Kurulu yetkilidir. Yukarıdaki esaslar dairesinde Bakanlar Kurulunca yurda sokulmasına karar verilecek maddeler, gümrüklerce hiçbir muameleye ve muayeneye tâbi tutulmaksızın yurda sokulur. Bu suretle gümrüklerden geçirilecek eşyanın manifestoları Millî Savunma, Gümrük ve Tekel ve Bayındırlık Bakanlıklarınca birlikte tesbit edilecek usul dairesinde kapatılır.

Bu kanunun yayımından önce Millî Savunma veya Bayındırlık Bakanlığınca getirilmiş olup birinci maddede yazılı ihtiyaçlarda kullanılmış veya kullanılacak olan maddeler hakkında da Bakanlar Kurulu kararile bu kanunun hükümleri uygulanır [Resmî Gazete, 23 Ocak 1948, sayı: 6813].

§ Kabul buyurulan 4/2/1948 tarih ve 5169 sayılı kanunla, 17/5/1946 tarih ve 4892 sayılı kanunun birinci maddesi şu şekilde değiştirilmiştir: Posta, Telgraf ve Telefon İşletmesi Genel Müdürlüğü ihtiyaçları için telsiz telgraf ve telsiz telefon istasyonları, telgraf ve telefon kuranportör ve reportör merkezleri, telefon santralleri, posta, telgraf ve telefon merkezleri, şehir içi ve şehirlerarası telgraf ve telefon şebekeleri, fabrika, baskımevi, depo, garaj ve atölyeler kurulması, mevcut tesislerin genişletilmesi, kuvvetlendirilmesi ve yenilenmesi, bina yapılması, kara ve deniz taşıtları, posta, telli ve telsiz telgraf ve telefon âlatı ve cihazları, kurma ve işletme malzemesi ve yedekleri, saat, kasa, takım ve tezgâh satın alınması maksadile yıllık ödeme miktarı, 1948 ve 1949 yılları için on beşer milyon, geri kalan yıllar için onar milyon lirayı geçmemek üzere yüz milyon liraya kadar 1948 - 1956 yıllarına geçici yüklenmelere girişmeye Ulaştırma Bakanı ve Ulaştırma Bakanının izni ve Maliye Bakanının kefaleti ile faizlerle birlikte bu miktarı geçmemek üzere bono çıkarmağa Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü yetkilidir [Resmî Gazete, 9 Şubat 1948, sayı: 6827].

§ Kabul buyurulan 4/2/1948 tarih ve 5170 sayılı kanunla; Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası nezdinde mevcut bulunan Türk - İspanyol kliring hesabının tasfiyesi hakkında 4931 sayılı kanunun verdiği yetkiye dayanılarak Dış İşleri Bakanlığı ile Ankaradaki İspanya Elçiliği arasında,

8 Eylül 1947 tarihinde mektup teatisi suretile yapılan anlaşma kabul edilmiş ve onanmıştır [Resmî Gazete, 9 Şubat 1948, sayı: 6827].

§ Kabul buyurulan 16/2/1948 tarih ve 5179 sayılı kanunla, Yalova Kaplıcaları İşletme İdaresinin ilişik 1943 malî yılı bilânçosu ile kâr ve zarar hesabı onanmıştır [Resmî Gazete, 22 Şubat 1948, sayı 6838].

§ Kabul buyurulan 16/2/1948 tarih ve 5185 sayılı kanunla; yüz yirmi beş milyon liraya kadar uzun vâdeli iç istikraz akdine Maliye Bakanı yetkili kılınmıştır. Bu istikrazın akdinde, Kalkınma İstikrazı akdindeki 13/6/1946 tarihli ve 4938 sayılı kanunda yazılı hükümler uygulanacaktır [Resmî Gazete, 23 Şubat 1948, sayı: 6839].

§ Kabul buyurulan 18/2/1948 tarih ve 5187 sayılı kanunla, Hasankeyf tütününün 1944 yılı mahsulünden 4839 numaralı kanunun geçici maddesi mucibince tahakkuk ettirilmesi gereken ihrac vergisi alınmayacaktır [Resmî Gazete, 24 Şubat 1948, sayı: 6840].

§ Kabul buyurulan 20/2/1948 tarih ve 5191 sayılı kanuna göre, kanunî sebeplerle haklarında emekli işlemi yapılan ve fakat hizmet süreleri emekli aylığı bağlanmasına elverişli olmaması dolayısıyla kendilerine, bir defaya mahsus olmak üzere ikramiye verilerek ilgileri kesilen subay, askerî ve mülkî memurların bu istihkakları ile bunların yetimlerine, yine bir defaya mahsus olmak üzere ödenen tazminat hiçbir suretle vergiye tâbi tutulmaz. Katma ve özel bütçeli dairelerle Belediyelere veya çeşitli kanunlarla emeklilik hakkı tanınmış olan müessese veya teşekküllerde hizmet gören memurlarla bunların yetimleri de birinci maddede yazılı haktan istifade ederler [Resmî Gazete, 25 Şubat 1948, sayı: 6841].

8 — Tekel işleri:

§ Kabul buyurulan 20/2/1948 tarih ve 5190 sayılı kanuna göre, Tekel Genel Müdürlüğü kuruluşuna dahil takip memurlar ile koruma ve tahsil memurlarından bu Genel Müdürlükçe atlı olarak kullanılan ve kullanılacak olanlardan: A) Yeni tayin edilecek olanlar, tayinleri sırasında, B) Hâlen müstahdem olanlar, bu kanunun yayımı, ve hayvanı ölenler hayvanlarının ölümü ve muhtelif sebeplerle hayvanlarını elden çıkaranlar da elden çıkardıkları tarihlerden itibaren bir ay içinde, bineğe elverişli ve hastalıktan salim olduğu veteriner tarafından verilen raporla, veteriner bulunmayan yerlerde bilirkişiler şahadetnamesile tasdik edilmiş birer zatî hayvan (At veya Katır) tedarikine mecburdurlar. Zaruret halinde bu müddetler Tekel Genel Müdürlüğünce uzatılabilir. Kanunun ikinci maddesine göre, yukarıdaki esaslar mucibince hayvan tedarik eden atlı takip

memurlarile atlı koruma ve tahsil memurlarına ayda on beş lirayı geçmemek üzere mahalli şartlara göre hayvan yem bedeli verilir. Bu bedel borç için haczedilemez. Üçüncü maddeye göre, mezun bulunan hayvan sahibi atlı takip memurlarile atlı koruma ve tahsil memurlarına mezuniyetlerinin üç aydan ve hayvanı hasta olanlara hastalığın başladığı tarihten itibaren bir aydan fazlası için ve hayvanı ölenlere, elden çıkaranlara yenisini tedarik edinceye kadar yem bedeli verilmez. Dördüncü maddeye göre, hayvan yem bedeli hayvanın tedarik edildiği tarihi takip eden ay başından itibaren verilir. Her ne suretle olursa olsun hayvanın elden çıkarılması veya ölmesi halinde, hayvanın ölüm veya elden çıkarılması tarihini takip eden ay başından itibaren hayvan yem bedeli kesilir. Üç aydan fazla mezuniyet veya hayvanın bir aydan fazla hastalığı sebebiyle üçüncü madde gereğince kesilen hayvan yem bedeli, mezuniyetin hitamile vazifeye başlandığı veya hayvanın hastalığı geçtiği tarihi takip eden ay başından itibaren ödenir. Beşinci maddeye göre, yeni tayin olunan veya hayvanı ölüp te bir diğerini tedarik etmek mecburiyetinde bulunan atlı takip memurlarile atlı koruma ve tahsil memurlarına bir yıl içinde ücretlerinden müsavî taksitlerle kesilmek şartile yüz liraya kadar avans verilebilir. Hayvanı ölenler keyfiyeti usulen ve resmî surette tevsik etmeğe mecburdurlar [Resmî Gazete, 25 Şubat 1948, sayı: 6841].

9 — Ticaret işleri:

§ Kabul buyurulan 16/2/1948 tarih ve 5182 sayılı kanuna göre, Türkiye ile Fransa arasında 31 Ağustos 1946 tarihinde Pariste imzalanan ve 4931 sayılı kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı kanunun verdiği yetkiye dayanarak Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulan ticaret ve ödeme anlaşmalarile 1929 tarihli ticaret sözleşmesini yürürlüğe koyan Modüs vivendi ve ekleri onanmıştır [Resmî Gazete, 23 Şubat 1948, sayı: 6839].

§ Kabul buyurulan 16/2/1948 tarih ve 5184 sayılı kanuna göre, Türkiye ile Yugoslavya arasında 18 Eylül 1947 tarihinde Belgradta imzalanan ve 4931 sayılı kanunla süresi uzatılan 4582 sayılı kanunun verdiği yetkiye dayanarak Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulan ticaret ve ödeme anlaşmalarile Modüs vivendi, tasfiye protokolü ve bağlantıları kabul edilmiş ve onanmıştır [Resmî Gazete, 23 Şubat 1948, sayı: 6839].

10 — Ulaştırma işleri:

§ Kabul buyurulan 9/2/1948 tarih ve 5171 sayılı kanunla, Türkiye Cümhuriyeti Hükûmeti ile Yunanistan Krallık Hükûmeti arasında Ankarada 22 Temmuz 1947 tarihinde akit ve imza edilmiş olan hava ulaştır-

malarına dair anlaşma ile eki onanmıştır [Resmî Gazete, 14 Şubat 1948, sayı: 6832].

§ Kabul buyurulan 9/2/1948 tarih ve 5172 sayılı kanunla, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Danimarka Hükûmeti arasında Ankarada 30 Haziran 1947 tarihinde akit ve imza edilmiş olan hava ulaştırmalarına dair anlaşma ile eki onanmıştır [Resmî Gazete, 14 Şubat 1948, sayı: 6832].

§ Kabul buyurulan 9/2/1948 tarih ve 5173 sayılı kanunla, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Irak Krallık Hükûmeti arasında Ankarada 30 Haziran 1947 tarihinde akit ve imza edilmiş olan hava ulaştırmalarına dair anlaşma ile eki onanmıştır [Resmî Gazete, 14 Şubat 1948, sayı: 6832].

§ Kabul buyurulan 9/2/1948 tarih ve 5174 sayılı kanunla, Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Lübnan Cumhuriyeti Hükûmeti arasında Ankarada 16 Eylül 1947 tarihinde akit ve imza edilmiş olan hava ulaştırmalarına dair anlaşma ile eki onanmıştır [Resmî Gazete, 14 Şubat 1948, sayı: 6832].

11 — Çeşitli işler:

§ Kabul buyurulan 16/2/1948 tarih ve 5181 sayılı kanunla; Birleşmiş Milletler Teşkilâtı tarafından hazırlanan ve New-York'ta 11 Aralık 1946 tarihinde imzalanan uyuşturucu maddeler hakkındaki 23 Ocak 1912 Lâhey, 11 Şubat 1925, 19 Şubat 1925, 13 Temmuz 1931 Cenevre, 27 Kasım 1931 Bangkok ve 26 Haziran 1936 Cenevre anlaşma, sözleşme ve protokollerini değiştiren protokol, aşağıda yazılı ihtirazi kayıtlarla onanmıştır: Protokolün onandığının tebliği sırasında, 11 Şubat 1925 tarihli Cenevre anlaşması ve 27 Kasım 1931 tarihli Bangkok anlaşması hükümlerinin bu anlaşmalara taraf olmıyan Türkiye Cumhuriyeti Hükûmetini bağlamıyacağı hakkında ihtirazi kayıt resmen bildirilecektir [Resmî Gazete, 21 Şubat 1948, sayı: 6838].

§ Kabul buyurulan 18/2/1948 tarih ve 5186 sayılı kanunla; Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Atadan'a hayatta bulunduğu sürece ödenmek ve şimdiye kadar muhtelif kanunlarla emekli, dul ve yetim aylıkları ile vatani hizmet aylıklarına yapılan zamlar eklenmemek kaydile vatani hizmet tertibinden bin lira aylık bağlanmıştır [Resmî Gazete, 24 Şubat 1948, sayı: 6840].

§ Kabul buyurulan 20/2/1948 tarih ve 5192 sayılı kanunla, dul ve yetim ve başkaca vatani hizmet aylıkları bağlanmamak ve muhtelif kanunlarla emekli, dul ve yetim aylıkları ile vatani hizmet aylıklarına yapılan zamlar eklenmemek şartile General Kâzım Karabekir'in eşi İclâl Kara-

bekir'e hayatta bulunduğu sürece ve kızları Hayat, Emel ve Timsal Karabekir'e de evlenmelerine kadar ödenmek kaydile vatani hizmet tertibinden üçyüzer lira aylık bağlanmıştır [Resmî Gazete, 25 Şubat 1948, sayı: 6841].

B) T. B. M. M. KARARLARI;

§ Üniversiteler Kanununun 46 ncı maddesile bu maddenin «D» fıkrasının yorumuna ihtiyaç gösterilecek derecede açık bulunduğuna dair Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ittihaz buyurulan 11/2/1948 tarih ve 1590 sayılı kararla; Üniversiteler Kanununun kırk altıncı maddesinde yazılı eğitim ve öğretim görevlerinden kendilerine düşenleri uygun yolda yerine getirmemek veya meslek vekar ve haysiyetine uymayan hareketlerde bulunmak hallerinde, hareketlerinin senatoca kestirilecek ağırlık derecesine göre sıra gözetilmeksizin meslekten çıkarma cezası dahi verilebileceğine ve adı geçen maddenin «D» fıkrasındaki «Üniversite öğretim mesleğinde kalmasına yer bırakmayacak kadar şeref ve haysiyet kırıcı bir suç işleyenler» ibaresinde bulunan «suç» tâbirinin, dar mânada adli suçlara münhasır olmayıp ceza kovuşturmasını gerektirmiyen meslek şeref ve haysiyetini kırıcı disiplin suçlarına da şâmil olduğuna ve keyfiyetin yorumuna ihtiyaç göstermeyecek derecede açık bulunduğuna karar verilmiştir [Resmî Gazete, 13 Şubat 1948, sayı: 6831].

§ Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ittihaz buyurulan 20/2/1948 tarih ve 1559 sayılı kararla, Meclisin gündemindeki önemli işler sonuçlandırılmış olduğundan, sayın Milletvekillerinin seçim çevrelerinde seçmenlerle görüşmelerine fırsat vermek üzere 12 Nisan 1948 Pazartesi gününe kadar çalışmaya ara verilmesi karar altına alınmıştır [Resmî Gazete, 25 Şubat 1948, sayı: 6841].

D) TŪZŪKLER;

§ Bakanlar Kurulunun 8/1/1948 tarih ve 3/6826 sayılı kararile; 17/3/1945 tarihli ve 3/2308 sayılı Bakanlar Kurulu kararile yürürlüğe konulmuş olan «Ankara Polis Enstitüsü ile Polis Okulları Tüzüğü» nün altıncı ve on üçüncü maddeleri şu şekilde değiştirilmiştir: Madde 6) Ankara Polis Enstitüsü ilk öğretim kısmı ile polis okullarına, polis stajyerleriyle henüz meslek öğrenimi görmemiş polis memurlarından sırasile yaşları otuz dokuzu geçmiyen ve sağlık ve sicil durumları öğrenimi kovuşturmağa elverişli bulunanların en kıdemlileri ve kıdemde birlik halinde en yaşlıları alınır. Madde 13) Enstitü yüksek öğrenim kısmı «K» şubesine, bulunduğu sınıfta iki yıl hizmet eden meslek öğrenimi görmüş, iyi

sicil almış ve elli yaşını doldurmamış, sağlık durumları öğrenimi kovuşturmağa elverişli bulunan Başkomiserler alınır [Resmî Gazete, 19 Ocak 1948, sayı: 6809].

§ Bakanlar Kurulunun 8/1/1948 tarih ve 3/6828 sayılı kararile kabul buyurulan «Ticaret Gemilerinin Ölçme Tüzüğü» altı bölüm ve otuz bir maddeden ibaret bulunmakta; birinci bölüm ölçme işlerinin yürütülüşüne, ikinci bölüm tarifelere, üçüncü bölüm birinci ölçme kuralı'na, dördüncü bölüm ikinci, üçüncü ve dördüncü ölçme kuralları'na, beşinci bölüm indirmelere, altıncı bölüm çeşitli hükümlere tahsis edilmiş bulunmaktadır [Resmî Gazete, 20 Ocak 1948, sayı: 6810].

§ Bakanlar Kurulunun 8/1/1948 tarih ve 3/6830 tarihli kararile; 19/12/1939 tarihli ve 2/12537 sayılı Bakanlar Kurulu kararile yürürlüğe konulan Tütün ve Tütün İhisarı Tüzüğü'nün sekizinci maddesinin birinci fıkrası şu şekilde değiştirilmiştir: Kanunun yirmi beşinci maddesi gereğince tahmin işinde tekel memurları refakatinde köylerde çalışacak iki üyeden her birine çalıştıkları günlere özel olmak üzere gündelik ve yol giderleri karşılığı olarak verilecek ücret üç lirayı, şehir ve kasabalarda çalışacak iki üyeden her birine yine gündelik ve yol giderleri karşılığı olarak verilecek ücret de beş lirayı geçemez [Resmî Gazete, 19 Ocak 1948, sayı: 6809].

§ Bakanlar Kurulunun 8/1/1948 tarih ve 3/6832 sayılı kararile; 26/3/1942 tarih ve 2/15472 sayılı kararname ile yürürlüğe konulmuş olan «Bayındırlık Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü» nün otuz dördüncü maddesi şu şekilde değiştirilmiştir: 1 - Başmüfettiş olabilmek için en az üç yıl süre ile Bayındırlık müfettişliğinde başarı ile hizmet etmiş bulunmak şarttır. 2 - Teftiş Kurulu Başkanı olabilmek için otuz üçüncü maddede yazılı genel şartlardan başka: A) Yüksek mühendis olmak, B) Bakanlık kuruluşu içinde en az üç yıl süre ile reislik, umum müdürlük, yüksek fen kurulu üyeliği, başmüşavir, müşavir, başmüfettişlik ve reis muavinliklerinde başarı ile hizmet etmiş bulunmak lâzımdır [Resmî Gazete, 19 Ocak 1948, sayı: 6809].

§ Bakanlar Kurulunun 15/1/1948 tarih ve 3/6862 sayılı kararile, 10 Temmuz 1939 tarih ve 2/11551 sayılı Bakanlar Kurulu kararile yürürlüğe konulan filimlerin ve filim senaryolarının kontrolüne ait tüzüğün 2-5, 10, 14-17, 28 ve 30 uncu maddeleri değiştirilmiştir [Resmî Gazete, 29 Ocak 1948, sayı: 6818].

E) YÖNETMELİKLER;

§ Bakanlar Kurulunun 23/12/1947 tarih ve 3/6836 sayılı kararile, «Ordu Mensuplarına Ait Beden Kabiliyeti Yönetmeliği» nin kırk yedinci maddesi şu şekilde değiştirilmiştir: Madde 47 — Subay ve askerî memurlar, aşağıda yazılı hallerde muayene olunurlar: A) Kendi sağlık durumlarından şikâyet ederlerse, B) Komutan veya kıt'a tabibi, subayın ve askerî memurunun sağlık durumundan ötürü kıt'a görevini yapamadığını bilirse, bu subay ve askerî memur bağımsız tugay, tümen komutanları ile eşitleri ve daha üst makamlar tarafından sıhhi kurumlara gönderilmek suretile, C) Harp ve Tıp Akademisine, kurslara ve yabancı memleketlere tahsile gönderilecekleri zaman, D) Her subay ve askerî memur barışta her rütbede bir defa terfiden evvel yapılmak ve muayene zamanı rütbe süresi içinde Millî Savunma Bakanlığınca tertip ve tayin olunmak üzere sıhhi kurullara gönderilmek suretile.

Subay ve askerî memurların muayeneleri; en az ikisi asker olmak üzere üç tabip tarafından yapılacak; mütehassıs tarafından muayenelerine lüzum görülenler, mütehassısı bulunan en yakın askerî tıp kurullarında muayene ettirileceklerdir. Ancak bu şekilde muayene sonunda aldıkları raporlar üzerine haklarında sıhhi muamele yapılır. Bu raporlarda iyi olması mümkün hastalıklar için lüzum görülen hava değiştirme müddeti askerî tıp kurullarınca takdir edilerek raporun karar hanesine yazılır. Tekaütlüğü mucip malûliyetler, faal kıt'a hizmetine engel veya yer değiştirmeyi istilzam eden hastalıklar hakkında kesin karar Millî Savunma Bakanlığı Sıhhat İşleri Dairesine aittir [Resmî Gazete, 24 Ocak 1948, sayı: 6814].

F) BAKANLAR KURULU KARARLARI;

§ Bakanlar Kurulunun 15/1/1948 tarih ve 3/6843 sayılı kararile, 1947 mahsulü ekici tütünlerinden %5 prim alınması ve tahsil edilecek primlerin Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankasındaki fona yatırılması hakkındaki ilişik K/720 sayılı kararın yürürlüğe konulması kararlaştırılmıştır [Resmî Gazete, 22 Ocak 1948, sayı: 6812].

R. G. O.